

شماره سند: ۱۲۱

فرستنده: کارگزاری اول بنادر خلیج فارس

گیرنده: وزیر امور خارجه

موضوع: مداخلات مسیو واسموس^۱ در اراضی خالصه دولت

تاریخ: ۱۶ اسفند ۱۳۰۴ هـ ش

نمره: ۱۱۹۱

متن سند:

مقام منبع وزارت جلیله امور خارجه

مرقومه جوابیه مورخه اول دی ماه نمره ۲۰۲۲۵ در موضوع مداخلات مسیو واسموس آلمانی در اراضی خالصه دولت زیارت گردید. اخیراً مراسله از اداره مالیه بنادر به کارگذاری رسید، اشعار داشته بودند که مشارالیه علاوه بر اینکه بدون اجازه در املاک خالصه زراعت زیاد نموده مشغول ساختن ابنیه و گاراژ شده است، و تقاضا کرده بودند او را منع نماید. به مشارالیه نوشته شد که بدون اجازه تصرفات در املاک خالصه ننمایید و ابنیه نسازید و الا مأمورین مالیه مجبور خواهند شد ابنیه را که بی اجازه ساخته‌اید خراب نمایند. مشارالیه ممتنع و به ساختن همارات مشغول است. شرحی به کارگذاری نوشته که سواد آن لفاً از لحاظ مبارک می‌گذرد. چند نفر دیگر هم از اتباع آلمان نزد مشارالیه آمده جداً در تکثیر زراعت در حدود چاکوتاه^۲ و احمدی اشتغال دارند. چنانچه عملیات فلاحتی واسموس و جمع شدن آلمانیها در این حدود در آتیه

1. Wassmus

۲. چاه کوتاه: نام یکی از دهستانهای یازده‌گانه بوشهر می‌باشد که از سمت شمال به دهستان عیسوند، از باختر به دهستان انگالی، از جنوب به دهستان باغک و از خاور به دهستان سمل محدود می‌گردد. این دهستان تقریباً در جنوب خاوری بخش برازجان واقع شده و قراء آن در جلگه ساحلی خلیج فارس می‌باشد. و چاه کوتاه از شش آبادی تشکیل شده و قراء مهم آن عبارتند از: احمدی، دوبیره و تل اشکی. مرکز این دهستان قریه چاه کوتاه می‌باشد.

اشکالات سیاسی ایجاد ننماید، بدیهی است که ترویج ماشینهای فلاحتی و زراعت به طرز
جدید باعث تکثیر محصول و رفاهیت عامه خواهد بود. امضاء
محل مهر: کارگذاری اول بنادر

شماره سند: ۱۲۱ مکرر

فرستنده: مسیو واسموس

گیرنده: کارگزاری اول بنادر خلیج فارس

موضوع: مداخله در اراضی خالصه دولت

تاریخ: ۱۵ بهمن ۱۳۰۴ هـ ش

نمره: —

متن سند:

به کارگذاری اول بنادر خلیج فارس

مراسله نمره ۱۰۳۸ مورّخه ۳ بهمن ماه چون سفر به شیراز نموده بودم فقط بعد از مراجعت زیارت شد. از اینکه به زحمات اینجانب برای ترقی فلاحت در این سامان چنین صورت داده شده است که «بدون اجازه اولیای معظم دولت علیه ایران در املاک دولت تصرفات نموده» باشم حیران می مانم و خیلی متأسفام. ساختن چنین عمارت و انبار در حوالی چنارک که یکسال قبل اجاره از اداره جلیله مالیه بوشهر و بنادر خواسته بودم و کراً در این باب به اداره جلیله کارگذاری و اولیای معظم دولت مخابره شده است بواسطه نزدیک شدن زمستان و باران ناگزیر شده بود از این سبب با تصویب و دستورالعمل اجاره کننده چنارک جناب شیخ ناصرخان شهیدزاده چاه کوتاهی به ساختن انبار ماشینها و طویله اسب و اطاق متخصصین و کارکنان فلاحتی اقدام نموده‌ام. ولی برای من هیچ شکی نبود که حق به زمین آنجا ندارم، الا در وقتیکه اولیای معظم دولت نقشه مرا پذیرفته یک بست و بند به عمل آمده باشد و همیشه در مقابل مأمورین دولت همین اظهار داشتم. در نظرم کار خوبی برای مملکت محبوب ایران کردم که یک تکه زمین لم یزرع و شورآباد و شیرین بسازم و در اجاره نامه اجاره کننده مخصوصاً به عهده آن بسته است که در آباد نمودن خالصه کوشش نماید. البته جناب شیخ ناصرخان از خراب نمودن ساختمان فلاحتی که پول خودش هم برای آن خرج شده است اعتراض خواهند نمود. چون

بودن آن برای ماشینها و توسعه کار فلاحتی که به عهده گرفته‌ایم خیلی لازم است. از حکم حیرت انگیز اداره محترم مالیّه به مشارالیه خبر خواهم داد و همچنین به سفارت آلمان در طهران تلگراف کردم تفضیل را می‌نویسم و تکلیف می‌خواهم که معلوم بشود بچه وسیله چنین حکم صادر شده است. چون سابقاً از هر طرف تمجید کارهایم شنیده‌ام و دولت ماشین فلاحت مرا از گمرک معاف نمود، و مخصوصاً وزارت جلیله فلاحت بوزارت جلیله مالیّه نوشته بودند که در پیشرفت مقاصد خودم مساعدت نمایند. عجب مساعدتی است! کار دشمن ترقی وطن است که از پیشرفت کار فلاحت و ازدیاد عایدات دولت ممانعت نماید. در هر صورت از اداره جلیله کارگزاری اوّل بنادر خلیج فارس درخواست می‌نمایم که در جواب مراسله فوق‌الذکر به اداره محترمه مالیّه و به وزارت جلیله فلاحت و امور خارجه از نکات ذیل اطلاع بدهند:

(۱) من در املاک دولت هیچ تصرفات ننموده‌ام.

(۲) آنچه در نواحی چنارک با دستورالعمل اجازه‌کننده ساختن برای کار فلاحتی آنجا لازم است، اگر فضای (اقتضای) اولیای معظم دولت در جواب پیشنهاداتم این است که زمین برای امتحانات فلاحتی و اداره نمونه (Firme Modele) در اطراف چنارک مجاناً یا به اجاره ندهند، ساختمان مذکور متعلق به اجاره‌کننده خواهد بود و برای خراب نمودن آن باید به ایشان مغایره نموده

(۳) چون فعلاً آن ساختمان منزلمان و انبار ماشین‌های مان و طویله اسب‌مان است و خراب نمودن آن برخلاف عهده‌نامه دوستی فیما بین دولتین ایران و آلمان است از هر اقدام خصمی اعتراض می‌نمایم و خواهشمندم که هر مکاتبه‌یی در این باب به توسط سفارت آلمان

W. Wassmuss

در طهران به شود. واسموس

امضاء

سواد مطابق اصل است.

وزارت امور خارجه

کارگزاری اول بناادر
خلیج فارس

بتاریخ ۱۰ برج ۱۳۰۲ سنه ۱۳۰۲ میل

تمام مبعوض وزارت جنگیه لایحه ۱۳۰۲

نمبره ۱۱۹۱
صنیه ۲

مرقوم جریبه مورخه اول دیماه ۱۳۰۲ در روضه عدالت مسیود

در لایحه صاعده وزارت زاریت گردید - لایحه امر اسلمه لایحه اداره مالیه
بکارگزاری رسیده اشعار داشته بعد از وقت رالیه علاوه بر اینکه برودت
در املک فاعله زرعیه زالیه هم شهرت سخن لایحه و کار داشته است
کرد بعد از وضع نمایندگی رالیه نوشته شد در برودت زالیه و شهرت
املک فاعله زالیه و لایحه زالیه و لایحه زالیه و لایحه زالیه
در لایحه و لایحه زالیه زالیه زالیه زالیه زالیه زالیه زالیه
شهرت زالیه زالیه زالیه زالیه زالیه زالیه زالیه زالیه
شهرت زالیه زالیه زالیه زالیه زالیه زالیه زالیه زالیه

در این کتاب

زراعت در حدود خاکوتاه و لاهور در زمان پادشاهی تاج محمد در مکه

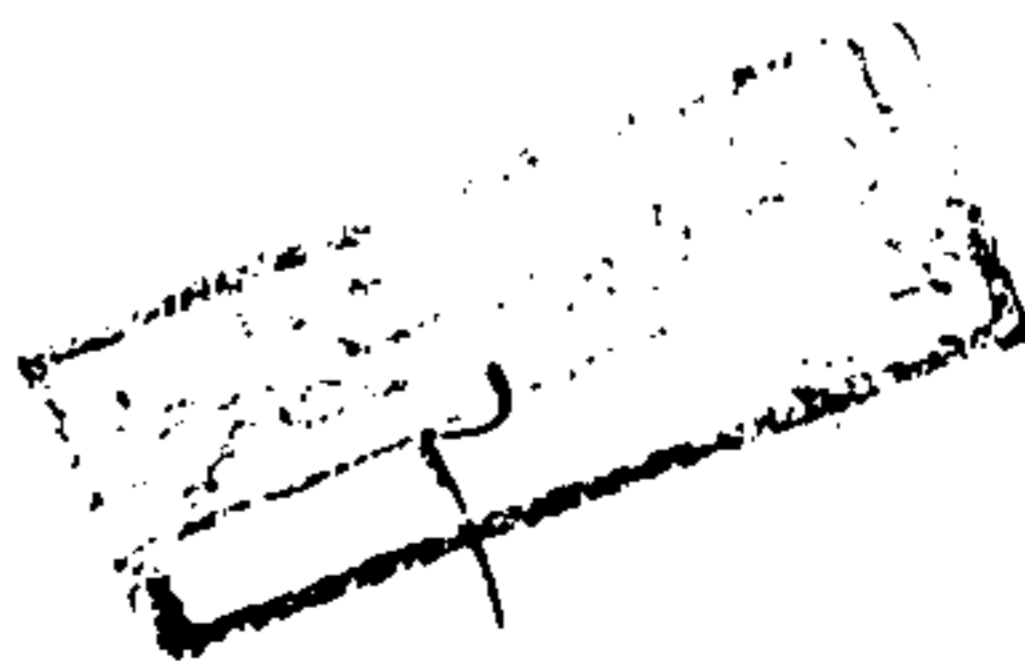
اعانه در این عهد در این احوالات سیاست دیگر نماید بر مکتب و در این زمان

ملا محمد زراعت بطور جدید با بحث بکثیر مخصوص در این کتاب

۱۴۰۵
۵۰۹۵

اداره کتابخانه

کارگذاری مهم خارجه کل بناادر خلیج فارس

سواد مکتوب جلاله سید سید محمد
مورخه ۱۵ جن ماه ۱۲۰۴
نمره ۱۲۰۴

کارگذاری میرزا خلیج فارس

مراسله نه انگلیس در ۳۰ مه ماه چون سفر نشانی کرده بودم فقط بعد از مرخصیت زاریت شد
بجانب برار تریقه و قدرتی در این سامان چنین صورت داده شد است که بدون اجازه دولتی
در اهک دولت تصرفات نموده بهشم میزان میانم در این مقام تمام احسن حمایت در بار دولت
خداوند که کسیک قبر اجازه از اداره حلیله الیه لوبهر بنادر خواسته بودم و مراد در این اولاد
کارگذاری دولتی منظم دولت شماره شصت بر طبق نزدیک شکران استان و این اگر چه بود در این
سبب انصوب و دستور همراهم کنند چنانکه جناب شیخ نامرخان تمید لکم جاه آرای بیانشان
ایشان در حلیله سبب در طایف مشخص کارکنان فخر مقام منعم و در این باره هیچ کس نبود
و بنامم از در قبله در این منظم دولت نقشه را پرورش آید است بر بدو هم در مقام
دولت همین اظهار داشته ام

در مقام کار خیریه بار ملکات محبوب این کردم که ناکتله زمین لم یزخ و در آباد و شیرین بسازم و در این
دعا کنند محضراً تعبیه کن بسته است که در آباد نمودن خالصه کوشش نماید البته بی هیچ مانعی
لا فرا بسودن ساختمان خدیجه که بجز خودش هم بر این خرج شریعت است هر چند سخت خردمندان
چون بودند کن بر این زمین و توسعه کار فخر که همیشه کرده ایم خلی لازم است
در حکم حریت بگیزد در این محکم مالیه به سایر به نیز خودم داد در همچنان بیعتت این در این
نیایم تکلیف می خواهم که معلوم بود بچه و سید چنین حکم صادر شده است چون سابقاً در پیرو می کار می
شدیم دولت ما این قدر را از آن صاف نمود و محضاً را - صلیه از دست زاریت در این
نوشته بود که در بیعتت تعاهد خودم مساعدت نماید بحسب سعادت است اما در این
که از بیعتت کار فخر را از دولت سعادت دولت ما نیست نماید

توسعه مقام

وزارت امور خارجه

کارگذاری مهام خارجه کل بنا در ممالک فارس

سواد تصدیق وزارت امور خارجه

صفحه دوم

مورخه ۱۵ بهمن

نمبر

در صورت لزوم در حلیه کارگذاری در ممالک فارس در صورتی که در جواب در مورد فوق بهرگز بداند که در صورت لزوم در حلیه وزارت امور خارجه در ممالک فارس در صورت لزوم در حلیه وزارت امور خارجه در ممالک فارس در صورت لزوم در حلیه وزارت امور خارجه در ممالک فارس

۱) من در املک دولت هیچ تصرفی ننموده ام
۲) آنچه در فوجی چنایک با دستر احمد طابره کننده ساختم برابر کارخانه در سجا لدرم است
دقیقاً در برابر منعم دولت در جواب پیشنهادم این است که زمین برابر امتیازات در حلیه وزارت امور خارجه در ممالک فارس در صورت لزوم در حلیه وزارت امور خارجه در ممالک فارس

خواهد بود در برابر جواب نمودن آن باید به بیان منجانبه نمود
۳) چون فلان آن ساختمان نزل مان در برابر ما این کسی مان و طویله است همان است
برخلاف هر زمانه در برابر فوجی چنایک در این ملک است که در تمام این خصوصیتها تمام در حلیه وزارت امور خارجه در ممالک فارس در صورت لزوم در حلیه وزارت امور خارجه در ممالک فارس

کارگزاری

W. W. Asanuss

سازمان امور خارجه

تاریخ

شماره سند: ۱۲۲

فرستنده: کابینه ریاست وزراء

گیرنده: وزارت جلیله امور خارجه

موضوع: اشتغال و اسموس^۱ به امر زراعت در اراضی دولتی

تاریخ: ۲۲ اردیبهشت ۱۳۰۵ هـ ش

نمره: ۲۵۹۳

متن سند:

وزارت جلیله امور خارجه

در جواب مرقومه نمره ۶۱۷۰/۷۱ زحمت می دهد که تصویب نامه مخصوص از هیئت دولت صادر نشده است که مسیو و اسموس آلمانی را از زراعت در املاک خالصه دولتی مادامیکه ترک تابعیت نکرده منع نماید. موضوعی که توجه دولت را سابقاً معطوف داشت. تقاضای دو نفر آلمانی برای اجازه ورود دستجاتی از مهاجرین آلمانی بود که قصد داشتند به ایران بیایند و اراضی دولتی را اجاره کرده به امر فلاحی و زراعت مشغول شوند و در این باب به طور کلی تصمیم دولت در جواب وزارت جلیله مالیّه ابلاغ شد که اهمیّت موضوع را تحت نظر گرفته و کمیسیونی برای مطالعه امر و تهیه لایحه شرایط مهاجرت منعقد سازند و دیگر نتیجه این دستور را هم تاکنون وزارت جلیله مالیّه به دولت راپرت نداده اند. برای مزید استحضار آن وزارت جلیله سواد تصمیم نامه مربوط هم لفاً ارسال گردید. امضاء

[حواشی]:

- سابقه ضمیمه شود. ۵/۲/۲۷

- فعلاً ضبط شود تا جواب به مالیّه برسد. ۵/۴/۲۸

- به عرض برسد. ۲/۲۴

- اداره سیم سیاسی، ۲۵ اردیبهشت

شماره سند: ۱۲۳

فرستنده: وزارت مالیه

گیرنده: وزارت امور خارجه

موضوع: زراعت در املاک

تاریخ: ۱۸ تیر ۱۳۰۵ هـ ش

نمره: ۵۳۲۳

متن سند:

وزارت جلیله امور خارجه

در جواب مرقومه نمره (۸۳/۱۴۳۵) مورّخه ۱۵ اردیبهشت ۱۳۰۵ و ضمائم آن راجع به عملیات زراعتی و اسموس^۱ در اراضی چنارک و چاه کوتاه زحمت می‌دهد، مطابق مفاد تصویبنامه هیئت دولت و چند فقره مراسله آن وزارت جلیله اتباع خارجه حقّ داشتن اراضی زراعتی ندارند. نظر به این که مطابق آنچه را که مشارالیه بوسیله سفارت آلمان راپرت داده است، در اراضی چنارک و چاه کوتاه که از خالصجات دولتی است بوسیله بستن قراردادهایی با مباشر و مستأجر آن قراء مشغول عملیات زراعتی است. از آنجایی که در وزارت مالیه از جزییات این قرارداد بی اطلاع بود، لهذا مراتب از مالیه محل استعلام و به آن اداره نیز گوشزد شد که هیچگونه قراردادی قبل از تصویب وزارت مالیه صحّت نخواهد داشت.

در خاتمه خاطر کارکنان آن وزارت جلیله را مسبوق می‌سازد، در صورتیکه عملیات مسیو و اسموس فقط مربوط به توسعه و ترقّی زراعت آن نواحی باشد و در ضمن این عملیات جنبه مالکیت و علاقه در قطعات اراضی خالصه پیدا ننماید به عبارت اخری فقط در مقابل زحمات خود از راه ترقّی محصولات بخواهد بعنوان اجرت استفاده نماید وزارت مالیه مخالفتی نخواهد داشت.

امضاء

احواشی:

- آقای موقر در جواب کارگذار بنادر سواد بفرستید. برای تکمیل اقدام رجوع به
- دوسیه‌های سال قبل هم گویا لازم باشد. امضاء ۵/۴/۲۵
- اداره سوّم ۴/۲۱
- سابقه ضمیمه شود. ۵/۴/۲۳
- ضمیمه گردید ۵/۴/۲۳

محل مهر: وزارت مالیه

تاریخ ۱۸ ماه ۱۳۰۵
نمره ۵۲۲۲ ضمیمه
موضوع

وزارت مالیه

اداره عیادت و طب

دایره بهره برداری

وزارت جنگله اور فاریه

در جواب مرقومه نمره (۱۳۳۵/۱۳۳۵) تاریخ ۱۵ اردی بهشت ۱۳۰۵
دستخوش در لده ضعیف چادرک و چاه کلاه رخت بیه نظایق نهاد تصدیق به است و پس به
اتباع فاریه حق دیش لده ضعیف مذکور نظر به نظایق آنچه در اثر آید و بکلیه
رابطه است و لیه است در لده ضعیف چادرک و چاه کلاه در لده ضعیف و بکلیه
بیشتر است و آن قلمه شغل عدالت زرعی است از آنجا که در لده تالیله از جویات
به لطنع نوبت بکلیه است از آنجا که در لده ضعیف چادرک و چاه کلاه در لده
در لده تالیله صحت نخواه داشت در فایده خاطر کارکنان از لده جنگله رسیدن متاثر در ضرورت است
نیور است و فقط مربوط برنده در لده زرعی آن در لده و در ضمن لیه عدالت جنبه کلیت و عدالت
در ضمن فایده بیه بیدار است و فقط در لده زرعی است و حوازه آری مخصوص است خواه بخواه

در جواب مرقومه نمره (۱۳۳۵/۱۳۳۵) تاریخ ۱۵ اردی بهشت ۱۳۰۵

استاد به رزدر تالیله فنی لشی خواه داشت
لدار ۱۳۳۵/۱۳۳۵

۱۳۰۵
۵۲۲۲

ضمیمه کتبه ۱۳۳۵/۱۳۳۵

شماره سند: ۱۲۴

فرستنده: کارگزاری اول بنادر و جزایر خلیج فارس

گیرنده: وزیر امور خارجه

موضوع: مداخلات واسموس^۱ در اراضی دولتی

تاریخ: ۱ آبان ۱۳۰۵ هـ ش

نمره: ۶۱۸

متن سند:

مقام منبع وزارت جلیله امور خارجه دامت شوکته

مرقومه مطاعه مورخه ۱۳ شهریور ماه نمره $\frac{۱۵۰۱۴}{۱۵۶۰}$ به ضمیمه سواد مرقومه وزارت جلیله مالمیه راجع به مداخلات مسیو واسموس المانی در اراضی دولتی زیارت گردید. بدیهی است به طوریکه وزارت معزی الیه مرقوم فرموده‌اند، چنانچه عملیات مشارالیه فقط محض انتفاع از زراعت باشد، محظوری متصور نیست ولی با اینکه اتباع خارجه حق استملاک اراضی ندارند این تشبثات واسموس در ساختن عمارات و ابنیه و احداث باغات و نخلستانها در اراضی دولت بدون تحصیل اجاره محل ملاحظه است. چندین نفر المانی دیگر هم وارد شده و با شرکت و موافقت مشارالیه جدا مشغول توسعه عملیات زراعتی هستند و با این ترتیب محتمل است که عنقریب یک کلن المانی در نقاط مذکور تشکیل نمایند. مسیو واسموس اگر می‌خواست در مملکت المان هم در اراضی دولت مداخلاتی نماید، مسلماً بدون اجازه ممکن نبود. اگر چه قرارداد یکه می‌گوید با مستأجر خالصه نموده رسمیت ندارد و جنبه مالکیت پیدا نخواهد نمود، ولی نکته^۲ که موجب اندیشه و تأمل است، این است که مبدا سکوت اولیای دولت را سند رضا و تصدیق قرار داده، در اتیه اگر وضعیاتی پیش آمد که جلوگیری از مداخلات مشارالیه در اراضی دولتی لازم گردد و برای ترک مداخله و انتزاع ابنیه و نخلستانها و باغات

دعاوی خسارت هنگفتی نماید که اسباب یک سلسله مذاکرات سیاسی و موجب تصدیع اولیای عظام دولت شود. به عقیده بنده اگر تحت شرایط و قیود مخصوص که کلیه محظورات متصوّره را مرتفع نماید قراردادی به عمل آید و سندی از مشارالیه با امضای سفارت آلمان گرفته شود و اجازه داده شود که فقط مشغول زراعت باشد. البتّه عملیات مشارالیه برای آشنا شدن اهالی این صفحات به طرز زراعت جدید بسیار مفید است. ولی اگر محظورات متصوّره مرتفع نگردد، مضار عملیات یک نفر خارجه که معلوم نیست چه مقصود دارد از منافعش بیشتر است.^۴ در هر صورت منتظر است، هر ترتیبی که مقرر فرمایند با موافقت اداره مالیه اقدام نماید. کارگذار بنادر، سلطانی، امضاء

[حاشیه:]

آقای موقر جواب بنویسید، چنانچه سابقاً نوشته شده وزارت خارجه یا مالیه در این موضوع موافقت نظر دارد. باید مدلول مراسله اخیر مالیه اجرا شود. ۵/۸/۲۲، امضاء

www.KetabFarsi.com

www.KetabFarsi.com

فصل چهارم

اسناد روابط اقتصادی ایران و آلمان

شماره سند: ۱۲۵

فرستنده: —

گیرنده: —

موضوع: فرمان ناصرالدین شاه در مورد انعقاد و مبادله قرارنامه تمدید سیم تلگراف ما بین شیراز و بندر عباس با کمپانی سیمنس و هالسکه

تاریخ: صفر ۱۲۸۶ هـ ق

متن سند:

برای انعقاد و مبادله قرارنامه تمدید سیم تلگراف ما بین شیراز و بندر عباس به عالیجاه سیمنس^۱ و هالسکی^۲ ... کمپانی سیمنس رعایای دولت پروس^۳ جناب جلالتماب وزیر امور خارجه این دولت علیه ابد مآب را به موجب صدور این منشور منیع مأذون و مختار فرمودیم، که فصول قرارنامه مزبور را با تقبل کمپانی مزبور به شروط لازمه به طوری که متضمن صرفه و صلاح دولت علیه در امور تلگرافی باشد، به هر نحو مقرون به قاعده و مصلحت مملکت داند، منعقد و با کمپانی مزبور مبادله و امضی نماید. البته آنجناب خود را مأذون و مختار دانسته حسب المقرر مرتب داشته در عهده شناسد

حرر فی شهر صفر المظفر ۱۲۸۶

|حاشیه|:

- صحیح است -

1. Siemens.

2. Halske.

3. Perus.

بهر نفع و مصلحت در نامه محمد تقی میرزا به امین شیراز و سایر عمال خود
میرزا محمد تقی میرزا

کتابخانه امیر کبیر در تهران
کتابخانه امیر کبیر در تهران
کتابخانه امیر کبیر در تهران

این شرح از آن مختصر است و در صورت لزوم در هر دو کتاب
میرزا محمد تقی میرزا

مختصر و مفصل است و در هر دو کتاب
میرزا محمد تقی میرزا

میرزا محمد تقی میرزا
میرزا محمد تقی میرزا
میرزا محمد تقی میرزا

شماره سند: ۱۲۶

فرستنده: شیندلر

گیرنده: وزارت امور خارجه

موضوع: درخواست امتیاز تجسس و انکشاف طلا در کل ممالک ایران توسط مسیو کودرسکی^۱

تاریخ: [احتمالاً تاریخ ۱۳۱۷ هـ ق می باشد]

متن سند:

امتیاز طلاجوری و استخراج طلا از معادن در کل ممالک ایران که تبعه آلمان مسیو کودرسکی می خواهد.

دو سال قبل از این شخصی از تبعه انگلیس چنین امتیاز را خواسته، از جانب دولت علیه فرمایش صادر شد، که دادن امتیاز برای یک یا دو ایالت عیبی ندارد، ولی برای کل ممالک ممکن نیست و نیز دولت علیه شرایط خیلی سختتر از شرایط مسیو کودرسکی معین کرده عمل موقوف شد.

پارسال مسیو کودرسکی این امتیاز را از جناب مشیرالدوله خواست و می گفت که جناب اشرف صدراعظم مسئله را قبول فرمودند ولی جواب شد که داده نخواهد شد.

امسال مسیو کودرسکی مجدداً آمده و نیز می گوید که جناب اشرف صدراعظم عمل را قبول فرموده اند و امید کلی دارد که امتیاز نامه به زودی داده شود. مسیو کودرسکی و آقا میرزا علی رشتی انحصار طلاجوری و کار کردن معادن طلا در کل ممالک ایران برای مدت بیست و پنج سال می خواهند و از منفعه بعد از خرج دو عشر به دولت علیه خواهند داد. عطا نمودن انحصار را برای کل ممالک خوب نیست.

تعیین نمودن حق دولت به دو عشر در معادن مس یا آهن یا غیره عیب ندارد اما در معادن طلا حق دولت باید بیشتر از آن باشد.

وجه ضمانت نیز قید نشده است. در هر امتیازیکه دولت علیه قبول فرماید خوب است، وجه ضمانت را بخواهد، و الا اشخاص فضول و بی پول دولت علیه را بدنام خواهند کرد. اگر چنانچه رأی دولت علیه بر این است که چنین امتیاز به مسیو کورسکی داده شود، مستدعی هستم، که فرمایشی شود، که اقدامات لازمه را بعمل بیاورم، و امتیاز نامه صحیحی را بنویسم و الا اگر رأی دولت علیه بر این است، که داده نشود، خوب است که مسیو کورسکی را به زودی مطلع سازم که توقّف او در دارالخلافة فایده ندارد و به کار خود مراجعت نماید.

شیندلر^۱

امتیاز طلا جوری و استخر به طلا از معادن در کل ممالک ایران
که بعد امان میوکودریسک میخواهد

رسال قبل از این شخصی از تبعه انقلیه ضمن امتیاز و خواسته از جانب دولت علیه
فرمایش صادر شده که دادن امتیاز برای یک یا دو ایالت عیبی ندارد و لری را کل
ممالک ممکن نیست و نیز دولت علیه شرایط خاص سختی از شرایح میوکودریسک
معین کرده عمل موقوف شد

پرسال میوکودریسک این امتیاز و از جناب شیرالدوله خواست و سلیقت که
جناب اشرف صدر اعظم شده و قبول فرمودند و لری جواب شده که داده نخواهد
رسال میوکودریسک مجدداً آمده و نیز میگوید که جناب اشرف صدر اعظم عمل
توان فرموده اند و امید کج دارد که امتیاز نامه برود داده شود

میوکودریسک و لایحه رشتی انحصار طلا جوری و کار کردن معادن طلا
در کل ممالک ایران بر مدت بیست و پنج سال میخوانند و از منفعه بعد از
خرید خود شری دولت علیه خواهند داد

عطا نمودن انحصار بر اکل مالک خوب نیست
 تعیین نمودن حق حرجت بدو عشر در معادن مس یا آهن یا غیره بیبند ندارد
 لکن در معادن طلا تنوع حرجت باید بیشتر از آن باشد
 وجه ضمانت نیز قید نشده است در بر امتیاز که حرجت علیه قبول
 فرماید خوب است وجه ضمانت و نخواهد و الا اشخاص مضوع و
 بر قبول حرجت علیه و بد نام خواهند کرد

اگر چنانچه را حرجت علیه بر این است که چنین امتیاز مسیو کو در سکا داده نشود
 مستدعی هستیم که فرمایشی شود که اقدامات لازم بعمل بیایم و امتیاز
 نامه صحیح و بنویسم و الا اگر را حرجت علیه بر این است که داده نشود
 خوب است که مسیو کو در سکا در برود در مطلع سازم که توقف اول
 و الا الخلافه فایده ندارد و بکار خود مراجعت نماید
 شیندلر

شماره سند: ۱۲۷

فرستنده: وزارت معادن

گیرنده: وزارت امور خارجه

موضوع: راپورتی در مورد امتیاز تجسس و انکشاف معادن طلای کاوند خمسه

تاریخ: [احتمالاً ۱۳۱۷ هـ ق می باشد]

متن سند:

راپورت وزارت شریفه معادن

امتیازنامه تجسس و انکشاف معادن طلای کاوند^۱ خمسه که بر حسب دستخط آفتاب نقط مبارک مقرر شده بود، در وزارت معادن رسیدگی شود، از قرار این راپورت به عرض می رسد. چون در بیست و پنج سال قبل در حدود کاوند قطعه سنگی به توسط یاری پیدا شده است که درصد جزو آن پنجاه جزء طلای خالص بود و خود این بنده درگاه شخصاً آن سنگ را تجزیه نموده است، پس احتمال وجود یک چنین معدن غریب فوق العاده در آن حدود می رود. اگر چه چندین سال متوالی مأمورین متعدده با مخارج کثیره از طرف دیوان در مقام تجسس برآمده اند، و عاقبت عمل آنها بی نتیجه مانده ولی عدم وجود آن معدن هم به ثبوت نرسیده و احتمال می رود به توسط آلات تجسس که فعلاً بدست فرنگیان است آن رک معدن بدست بیاید در این صورت معدن کاوند را می توان گنج گفت نه معدن و هیچ روان خواهد بود که یک چنین گنجی بموجب امتیاز به خارجه داده شود. محض رفع این علت چهار فصل دیگر بعد از چند مجلس مذاکره با صاحب امتیاز ضمیمه شده و او را مجبور در قبول آن فصول نموده است که هر یک برای دیوان اعلی خیلی صرفه و اهمیت دارد. خصوصاً در یکی از فصول صاحبان امتیاز را مجبور کرده ایم، که اگر معدن طلائی یافت شود، که در شصت و دو من و نیم تبریز زیاده از یک

۱. کاوند: یکی از قراء محال ایجرود یکی از بیست محال تابع زنجان است که دارای شصت و هشت پارچه آبادی است.

مثقال طلا داشته باشد، باید آن معدن را بدون مطالبه هیچگونه خسارت به دولت علیه واگذار نماید. به موجب این فصل اگر معدن معروف کاوند کشف شود، به دولت علیه علاقه خواهد گرفت نه صاحبان امتیاز. امر امر مبارک است.

محل مهر: نظام‌الدین

درباره وزارت شریعت

سازمان

امتیاز به تحسین و کشف استعداد طلبان که در وقت تقاب نقطه بارگ میسر شده و در راه
رستگاری و از قرار این وزارت مجری میسر

حرف در وقت و محال قدر در هر دو کادر قطع کلیه توطئه ایست که در صدر خود این کار کرده و در
نظایر

بود و خود این نیز در راه شخصان است که در این جهت و خود یک جنس معدن عرفی
و تعلیم

در آنکه در هر دو اگر چه در این توطئه ایست که در این جهت و خود یک جنس معدن عرفی
و تعلیم

در وقت و محال قدر در هر دو کادر قطع کلیه توطئه ایست که در صدر خود این کار کرده و در
نظایر

حرف در وقت و محال قدر در هر دو کادر قطع کلیه توطئه ایست که در صدر خود این کار کرده و در
نظایر

امتیاز به تحسین و کشف استعداد طلبان که در وقت تقاب نقطه بارگ میسر شده و در راه
رستگاری و از قرار این وزارت مجری میسر

حرف در وقت و محال قدر در هر دو کادر قطع کلیه توطئه ایست که در صدر خود این کار کرده و در
نظایر

امتیاز به تحسین و کشف استعداد طلبان که در وقت تقاب نقطه بارگ میسر شده و در راه
رستگاری و از قرار این وزارت مجری میسر

حرف در وقت و محال قدر در هر دو کادر قطع کلیه توطئه ایست که در صدر خود این کار کرده و در
نظایر

امتیاز به تحسین و کشف استعداد طلبان که در وقت تقاب نقطه بارگ میسر شده و در راه
رستگاری و از قرار این وزارت مجری میسر

حرف در وقت و محال قدر در هر دو کادر قطع کلیه توطئه ایست که در صدر خود این کار کرده و در
نظایر

شماره سند: ۱۱۸

فرستنده: سفارت انگلیس در تهران

گیرنده: وزارت امور خارجه

موضوع: درخواست اقدامات فوری جهت جلوگیری از اغتشاش آلمانها و تأمین امنیت قونسول

و رعایای انگلیس

تاریخ: ۲۵ محرم ۱۳۳۴ هـ ق مطابق ۳ دسامبر ۱۹۱۵

متن سند:

جناب مستطاب اجل اکرم افخم

چندی است که آلمانها عده زیادی نیرو تهیه می کنند که اهالی شهر را مرعوب و آنها را به طرف خود بیاورند. عده استعداد آلمانها حال به یک صد نفر رسیده و به زودی دو مقابل خواهد شد. چرا که عده از اصفهان حرکت و حال در راه یزد می باشند که به آنها ملحق شوند. این اوضاع دارد خیلی خطرناک می شود. محض اینکه در یزد جلوگیری شود که اتفاقی که جاهای دیگر رخ داده و قونسولهای انگلیس مجبور شده اند از آن نقاط خارج شوند رخ ندهد، از جناب مستطاب عالی باید خواهش کنم قبول زحمت فرموده مقرر دارند احکام اکیده تلگرافی به حکومت یزد صادر شود که اقدامات فوری برای جلوگیری از اغتشاش و برای تأمین قونسول و رعایای انگلیس به عمل آورند.

در این موقع احترامات فایقه را تجدید می دارند.

[حواشی]:

- ادراه انگلیس، زود به وزارت داخله سواد بفرستید و تأکید نمایید. ۲۵ محرم

- سواد به وزارت داخله ارسال گردید.

British Legation.
Tehran.

جناب سید نصر الدین محمد

عقدی است که بمناقصه زیاده از حد است و در آنجا در مورد عیب و ایرادها در نظر گرفته شده است

عده استعدادهای عالی که به نوبت در خدمت دولتی و دولتی دیگر در خدمت بوده اند در این مورد

در راه زیاده پاشند و با تمام این اوضاع دارد و هیچ عنوانی که در این مورد در نظر گرفته شده است

برخ و بهر دو طرف در بعضی موارد از آنجا که خارج از حد است و در این مورد در نظر گرفته شده است

قرن است و بهر دو طرف در بعضی موارد از آنجا که خارج از حد است و در این مورد در نظر گرفته شده است

در این مورد در نظر گرفته شده است و در این مورد در نظر گرفته شده است

تعداد انگلیس
۲۵
۲۵

مورد در باب
۲۵
۲۵

۲۵
۲۵

شماره سند: ۱۱۹

فرستنده: کارگزاری مهام خارجه اصفهان

گیرنده: وزیر امور خارجه

موضوع: ملاقات واسموس^۱ با رئیس ارکان حرب و امیر لشکر

تاریخ: ۷ جوزا ۱۳۰۳ هـ ش

نمره: $\frac{۴۷۳}{۲۴۷}$

متن سند:

مقام منیع وزارت جلیله امور خارجه دامت شوکة

ویلهلم واسموس آلمانی معروف که سابقاً در شیراز می‌گویند قونسول آلمان بوده و

چندی قبل از این خط به شیراز رفت دیروز مراجعت با رئیس ارکان حرب و امیر لشکر ملاقات و

فردا هم عزیمت می‌نماید. امضاء

[حاشیه]:

- به عرض می‌رسد.

محل مهر: کارگزاری ۱۳۳۱

وزارت امور خارجه

کارگذاری مهام خارجه اصفهان

نمره ۴۷۳

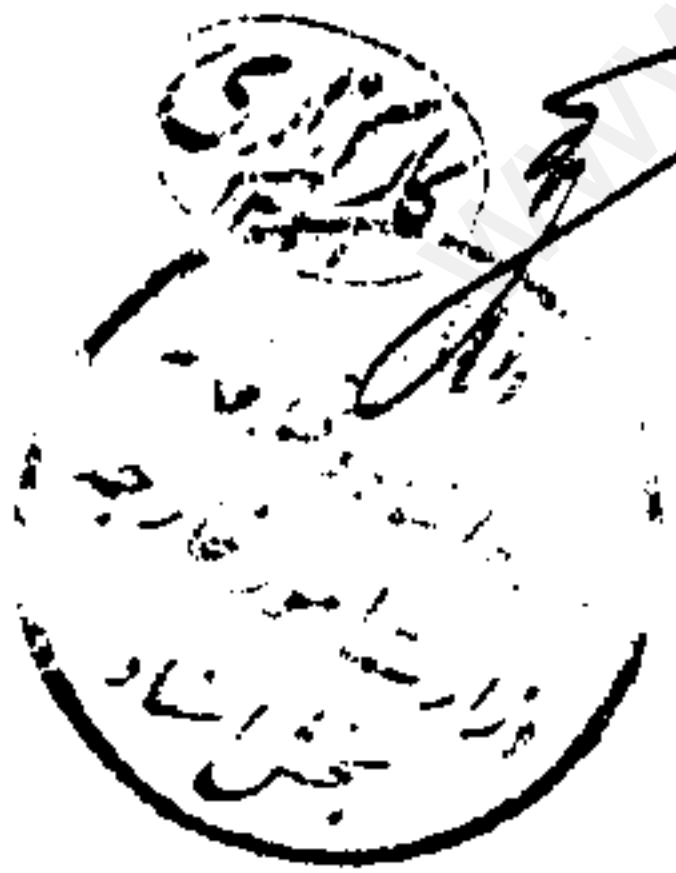
۲۴۷

تاریخ تاریخ ۱۳۰۳

ضمیمه

مقام مینح وزارت حمله رور فارجه دست برده

دیده و سوسه سوسه ای معروف که با بعد در بر از بگیند
و نند که آن جمع و خند ر قند از این خط بر از دست دیروز
مرحبت با بکیر در کان عرب و بر سگ مدهات و فرزا
و عزبت بناید -

۱۳۰۳

سوی سر

شماره سند: ۱۲۰

فرستنده: کارگزاری اول بنادر خلیج فارس

گیرنده: وزیر امور خارجه

موضوع: معاودت واسموس^۱ به بوشهر

تاریخ: ۱۹ آبان ۱۳۰۴ هـ ش

نمره: ۸۳۶

متن سند:

مقام منیع وزارت جلیله امور خارجه دامت شوکته

مسیو واسموس آلمانی که سابقاً قنصل دولت آلمان در بوشهر بود، پس از ختم جنگ بین‌المللی مجدداً به بوشهر معاودت و اقامت اختیار نموده، چند دستگاه ماشین و ادوات جدید فلاحتی از اروپا وارد کرده در احمدی^۲ و چنارک که از املاک خالصه و در اجاره پسرهای مرحوم شیخ حسینخان چاه کوتاهی است مشغول زراعت گردیده است. سال گذشته از طرف نمایندگی فواید عامه راپورت عملیات فلاحتی مشارالیه و شرح ماشینهایی که وارد نموده به وزارت جلیله فواید عامه عرض شد. وزارت معزی ایها اقدامات مشارالیه را تحسین و مقرر فرمودند محض ترقی فلاحت و تکثیر ماشینها و تشویق و تعلیم اهالی به طرز زراعت با مشارالیه مساعدتهای مقتضیه به عمل آمد و او هم با اطمینان خاطر مقداری زیاد از اراضی نقاط مذکوره در فوق را خیش و زراعت کرده است.

این اوقات اداره مالیه بنادر بر حسب امروز وزارت جلیله مالیه شرحی به کارگذاری نوشته‌اند که واسموس آلمانی وقتی می‌تواند در املاک دولتی زراعت نماید که تابعیت اصیله خود را ترک و تبعیت دولت ایران را قبول نماید و آلا او را از زراعت کردن منع نماید. امروز

1. Wassmus

۲. احمدی یکی از قراء مهم چاه کوتاه می‌باشد.

وزارت جلیله به مشارالیه ابلاغ گردید. مشارالیه می‌گوید شخصاً برای خودم زراعت نمی‌کنم از مستأجرین اجرت گرفته به جهة آنها زراعت می‌کنم. ولی به قرار اطلاعاتی که رسیده زراعت متعلق به خود مشارالیه است. بعلاوه مشغول ساختن ابنیه و احداث باغ و نخلستان هم شده است. مأمور مالیه جداً تقاضا دارد که کارگذاری او را از زراعت منع نماید. دولت آلمان در اینجا قنصل ندارد که در این باب بتوان مذاکره نمود. اقدام جبری را هم بدون اجازه آنمقام منیع صلاح ندانستم. در صورتیکه قطعاً جلوگیری از عملیات فلاحتی مشارالیه را لازم بدانند، مذاکراتی با سفارت آلمان بفرمایند که سفارت او را ممنوع دارد از اقدام جبری برای منع و جلوگیری مناسب‌تر است. معهداً هر طور امر و مقرر فرمایند رفتار و اقدام خواهد شد. امضاء

[حاشیه]:

- اداره سوّم $\frac{9}{14}$

محل مهر: کارگذاری اول بنادر خلیج فارس